

ATT BEDÖMA UTVECKLING OCH LÄRANDE I FÖRSKOLAN

Lotta Törnblom

lotta.tornblom@lararfortbildning.se

Bedömning -
i syfte att uppskatta,
värdesätta och ge
respons!

Utveckla, analysera - jag kan, vill, vågar

Bedöma

Döma, fördöma - jag kan inte, vill inte, vågar inte

Förskolans uppgift

- Förskolan ska stödja och erbjuda möjligheter så att barnet utvecklas inom alla områden i läroplanen.
- Förskolan ska följa barnets utveckling och lärande utan att bedöma utifrån fastställda kriterier och normer.
- Förskolan ska känna till och ha utvärderat i vilka situationer och sammanhang barnen visar intresse, gensvar och motivation för innehållet.
- Finns inga sådana sammanhang är det förskolan som ska utvärderas och fundera över sitt erbjudande.

Bedömning - begrepp

Summativ bedömning

- Syftar till att kontrollera barnets samlade kunskaper/resultat vid ett specifikt tillfälle. Detta sker i form av information utan förklaring om orsak, sammanhang.

Formativ bedömning

- Syftar till att vägleda och stödja barnets lärande och äger rum under pågående läroprocess. Detta sker i dialog med barnet (återkoppling, feedback, respons).

Pedagogisk bedömning

En förskjutning från

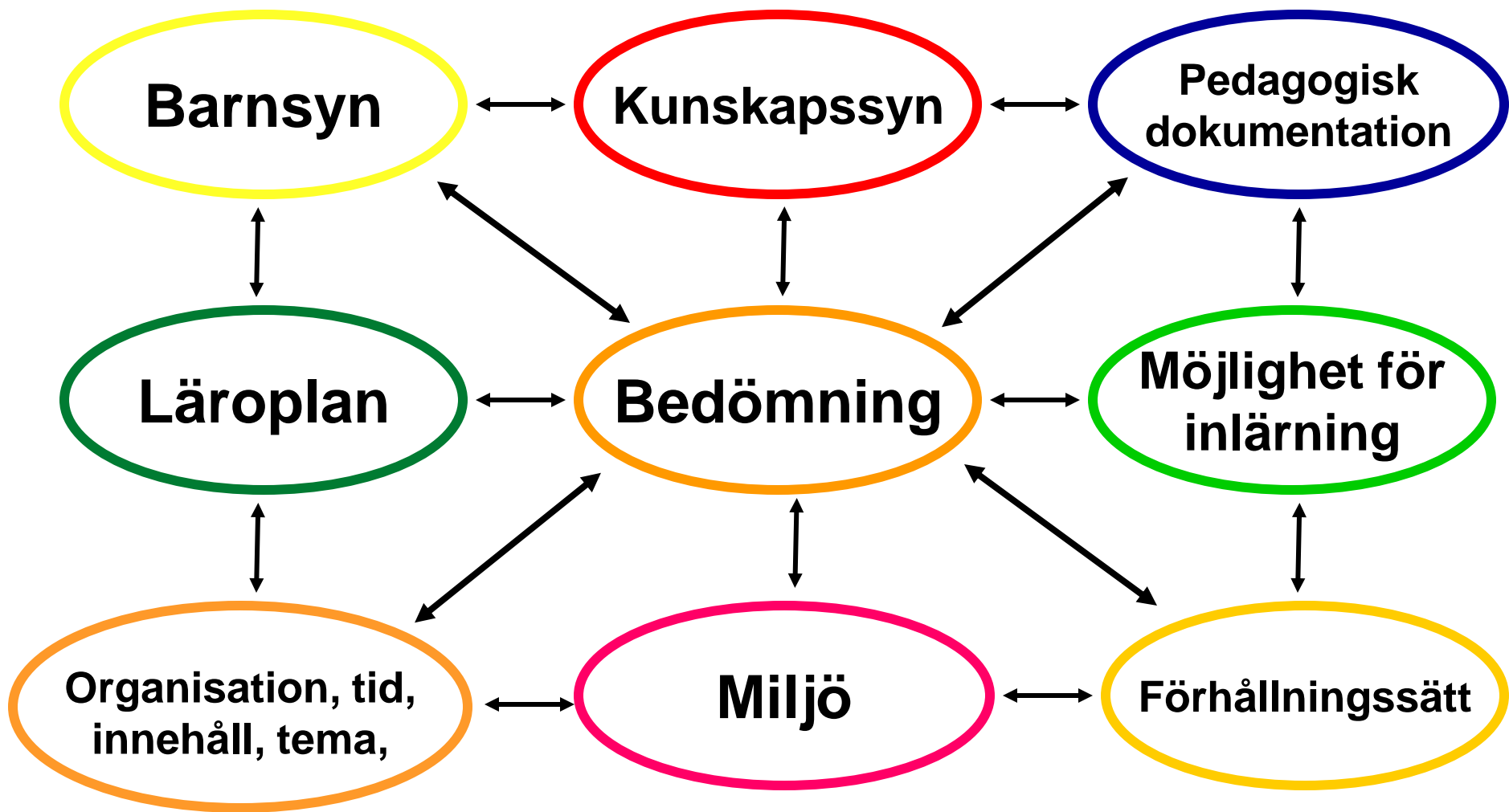
- Bedömningen används främst för att kontrollera vad barnet lärt sig.
- Bedömning och lärande hålls isär.
- Pedagogen bedömer på egen hand barnets lärande.
- Bedömning av kunskaper och färdigheter.

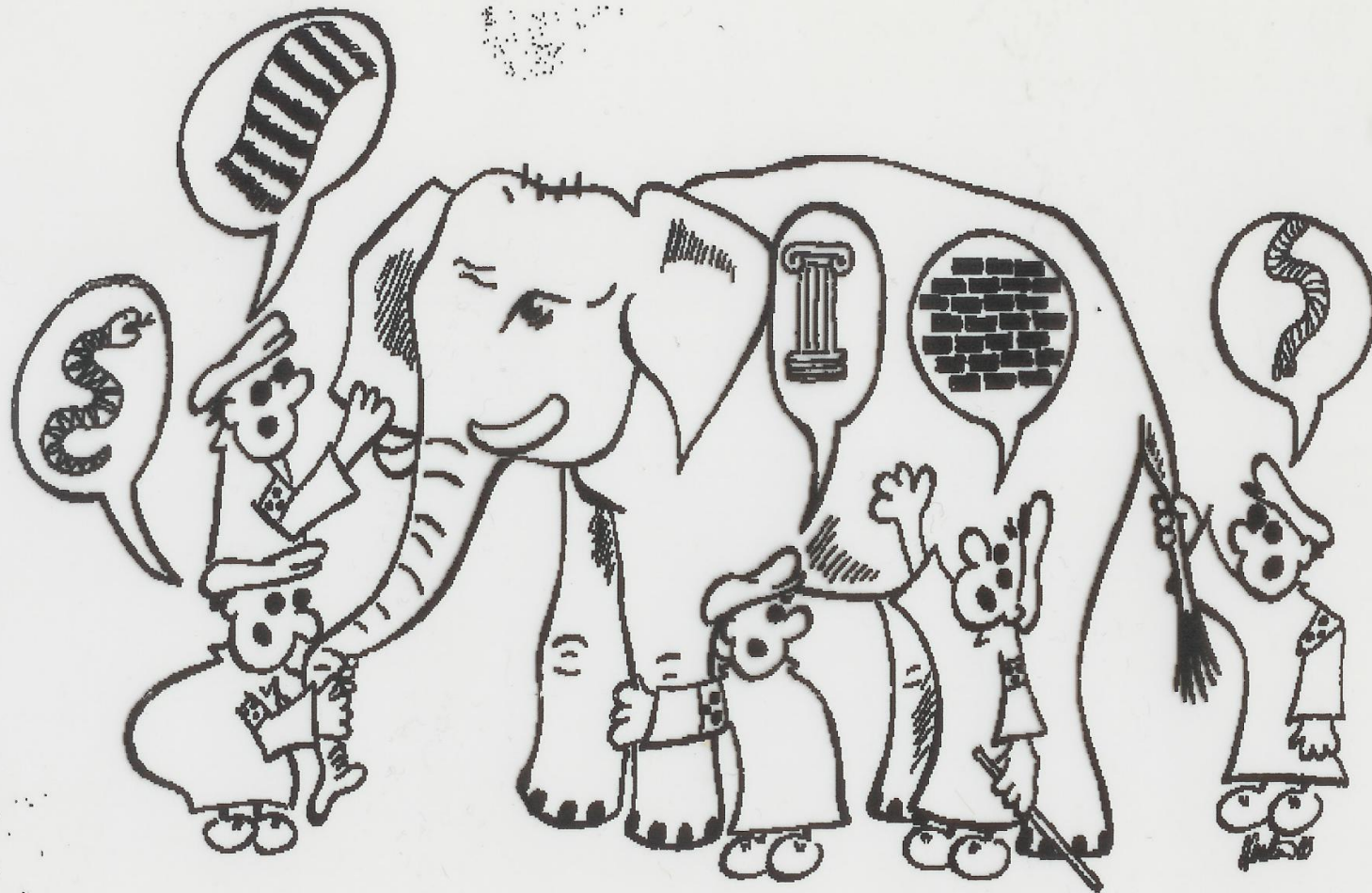
I riktning mot

- Bedömning används för att främja barnets lärande.
- Bedömning av och för lärande sker fortlöpande.
- Pedagog, barn och föräldrar bedömer tillsammans barnets utveckling och lärande.
- Bedömning av förståelse och förmågor som kreativitet, kommunikation, samspel mm

Den pedagogiska bedömningens viktigaste syften:

- Att främja barnets utveckling och lärande
- Att göra barnet mer och mer kapabelt att bedöma sitt eget lärande och dess resultat
- Att vara ett underlag för utvecklingssamtal
- Att pedagogerna tittar på sig själva, sitt förhållningssätt och sitt erbjudande
- Att genom tolkning, dialog och reflektion av den insamlade dokumentationen föra den pedagogiska processen framåt

**Vad man ser eller känner
beror på var man står**

Indiskt ordspråk

Vad krävs av pedagogerna?

1. Kunskap om och förståelse för uppdraget enligt läroplanen
2. Tolka strävansmålen, samt formulera hur dessa konkretiseras i den dagliga verksamheten
3. Reflektion över sin barnsyn, det kompetenta barnet, "förmågebarnet"
4. Reflektion över sin kunskapssyn samt sin syn på utveckling och lärande
5. Reflektion över sin vardagspraktik, pedagogisk dokumentation

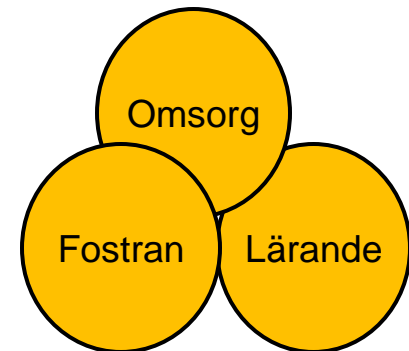
1. Kunskap om och förståelse för uppdraget

Förskolans uppdrag

- Förskolan blir rolig när jag erbjuder följande.....
- Förskolan blir trygg när jag erbjuder följande.....
- Förskolan blir lärande när jag erbjuder följande.....

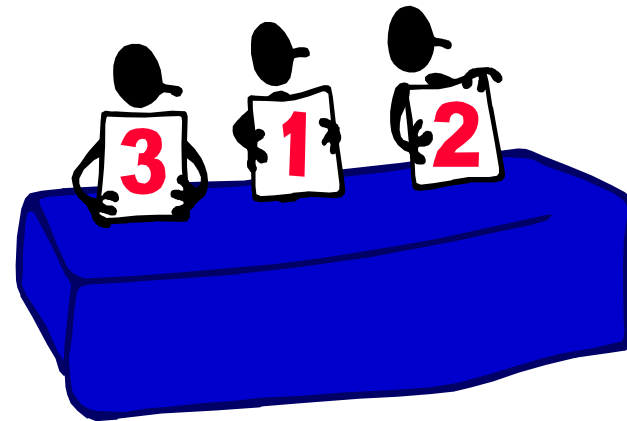
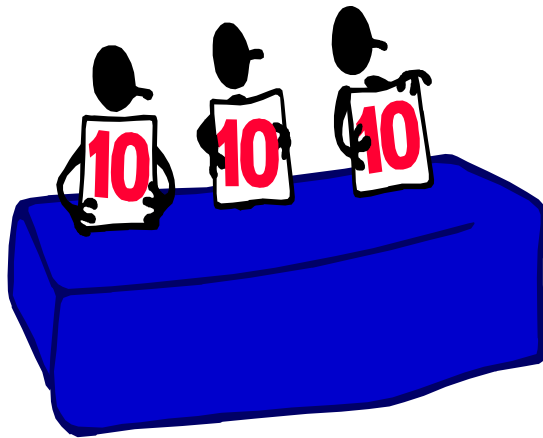
Bildar omsorg, fostran och lärande en helhet i din pedagogiska verksamhet?

Att bli medveten om värderingar

- Sträva efter att lära känna dig själv, vilket är den svåraste uppgift du kan få här i världen.

(Cervantes)

2. Tolka strävansmålen, samt formulera hur dessa konkretiseras i den dagliga verksamheten

Detta förutsätter:

- Att strävansmålen är kommunicerade och reflekterade över och att pedagogens intentioner stämmer med överens med uppdragets.
- Att processen, dvs. det pedagogiska arbetet och situationer som barnen är involverade i leder till en strävan mot målet.
- Att resultatet förstås som en konsekvens av förståelsen och erbjudandet hos pedagogerna och det avtryck detta får i barnets läroprocess.

Ett sätt att tolka och bearbeta målen

1. Tolkning av strävansmålet, vad innebär målet?
2. Detta **sker** utifrån strävansmålet när barnen...., vilken utveckling kan vi se hos barnen? Vad ger barnen uttryck för?
3. Pedagogiskt arbetssätt, metoder och förhållningssätt för genomförandet av målet. VAD och HUR?
4. Struktur och organisation, hur bidrar detta i vår strävan mot målen?
5. Pedagogisk dokumentation som synliggör barns läroprocesser
6. Utvärdering, tolka och identifiera barnens gensvar på det verksamheten erbjuder
7. Analys, VARFÖR?
8. Utveckling och förändring av verksamheten kopplat till en handlingsplan

STRÄVANSMÅL

”Barnen utvecklar förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra”.

Detta **sker** när barnen

- tröstar andra
- lyssnar på andra
- hjälper andra

”Barnen utvecklar sin nyfikenhet och sin lust samt förmåga att leka och lära”.

Detta **sker** när barnen.....

- tar initiativ till olika lekar/aktiviteter
- deltar i olika lekar och aktiviteter
- hämtar det material de behöver för leken/aktiviteten
- ställer frågor
- upptäcker, utforskar och undersöker

3. Reflektion över din barnsyn, det kompetenta barnet, "förmågebarnet"

- Barnet ses som "någon" som ska gå igenom olika stadier för att passa in i en "normaliseringsmall"
- Barnet ses som bräckligt och utan kunskaper som ska fyllas på utifrån av pedagogen
- Barnet ses som intelligent, kompetent och med förmågor. Kunskap skapas i samspel och sammanhang

Barnsyn – det kompetenta barnet

- Vilken barnsyn står du för?
- Vilken barnsyn finns på din avdelning?
 - Underlättar den för barnen att vara forskande, nyfikna, delaktiga och kompetenta?
- Vad är ett kompetent barn för dig?
- Utifrån dessa tankar: Låter du barnen vara kompetenta?
- Hur visar det sig i ditt förhållningssätt?

Skillnad mellan olika barnsyner

Normaliserande

- Kartlägga utifrån en "sann" verklighet
- Det finns en mall
- Barnen skall studeras oberoende av sammanhang
- Sanningen om barnet ligger i barnet

Konstruktionistisk

- Världen upplevs alltid subjektivt
- Det finns ingen mall
- Barn kan bara förstås i relation till ett sammanhang
- Sanningen om barnet ligger utanför barnet

Värdesättas eller utvärderas?

- Hur pedagogerna ser och upplever barnet påverkar barnet
- Ser pedagogen barnets förmågor och kompetenser gynnar det barnets utveckling och lärande
- Det kräver lyhörda och lyssnande pedagoger

Möjlig identitetsutveckling

Barnet är:

- blyg
- okoncentrerad
- sur
- glad
- kreativ
- fantasifull
- passiv
- aktiv

Barnet blir:

- blyg
- okoncentrerad
- sur
- glad
- kreativ
- fantasifull
- passiv
- aktiv

4. Reflektion över sin kunskapssyn, samt sin syn på utveckling och lärande

- En uppfattning om innehåll - Vad är värt att kunna?
- En uppfattning om inläring - Hur lär sig ett barn?
- En uppfattning om att skapa förutsättningar - Hur ordnar vi möjlighet för inläring?

Kunskapssyn

- Vilken kunskapssyn står du för?
 - Ger denna syn barnen möjlighet att se sina egna läroprocesser?
 - Blir barnen engagerade och intresserade i er läromiljö?

Vad är lärande och utveckling?

- **Anpassningsinriktat lärande**, fokus på omsorg och omhändertagande, där barnet får begränsat handlingsutrymme. Pedagogen styr lärandet.
- **Utvecklingsinriktat lärande**, får utforska och upptäcka omgivningen på egen hand, barnens intressen styr och de får upplevelsen att de genom sina egna strategier kan påverka och ta ansvar för sitt lärande

Verktyg i arbetet med barnens lärande

- Bygga på barnets tankar och idéer
- Problemlösningssituationer
- Skapa utmaningar för barnen
- Inte leta efter "rätt" svar
- Baserat på fantasi och kreativitet'
- Ta vara på leken
- Skapa mångfald i tema och projekt
- Medvetenhet om syftet

Det livslånga lärandet

- Vilka förmågor beskriver läroplanen som centrala för barnens utveckling och lärande?
- På vilket sätt kan ni tillsammans utveckla dessa förmågor hos varje barn?

Läroplanens syn på lärandet.....

”Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra grunden för den pedagogiska verksamheten. Den skall utgå från barnens erfarenheter, intressen och behov och åsikter. Flödet av barns tankar ska tas tillvara för att skapa mångfald i lärandet.”

..... och stämmer den med din?

Bygga hus i sand!

- Samarbetsförmåga → □ Samspel, ge och ta
- Kreativitetsförmåga → □ Fantasi, och problemlösning
- Kommunikationsförmåga → □ Lyssna, lyhörd, samtala, skapa
- Etisk förmåga → □ Konflikthantering, känna in andras situation, identitet
- Reflektionsförmåga → □ Vad, hur och varför,

5. Reflektion över din vardagspraktik

Verktyg för bedömning:

- Pedagogisk dokumentation
- Reflektion, samtal, intervjuer
- Observation
- Kamera, video, bandspelare eller annan teknik

Ur tidningen för Lärarinnor, nr 31, 1899

- ***”Kom ihåg, att det är barnen som skola tänka, icke du som skall tänka åt dem, att det är dem, som skall förmå tala och icke du som skall tala för dem. Att det är de som skola använda sina krafter, då bliva icke dina utslitna i förtid”.***

Pedagogisk dokumentation

- Ett redskap för pedagogen att titta på sig själv, sitt eget erbjudande och förhållningssätt
- Genom att utmana och stödja pedagogens läroprocess – en nyfiken och forskande hållning till pedagogiskt arbete
- Används som underlag för tolkning, dialog och reflektion i arbetslaget samt med barn och föräldrar
- Nya frågor skapas tillsammans

Pedagogisk dokumentation

- Barnen är huvudpersonen utifrån sitt görande och blir delaktiga
- Barnen får möjlighet att uttrycka sina tankar och idéer och kan få återkoppling och få syn på sig själva
- Barnen och de vuxnas samarbete, samt innehållet i förskolan synliggörs
- Barns läroprocesser synliggörs

Pedagogisk dokumentation, ett förhållningssätt

- Grunden är en barnsyn som bygger på att alla barn kan, är kompetenta och intelligenta.
- Barnens förmågor ska lyftas fram.
- Barnens tillit till den egna förmågan ska bejakas och stärkas.
- Barnen ges möjlighet till ökat inflytande
- Pedagogisk dokumentation är ett av många medel, inte målet.

Syftet för pedagogerna med pedagogisk dokumentation

- Fokusera, utgå från barnet
- Lära känna barns unika förmågor
- Betona processen, hitta ledtrådar
- Synliggöra
- Insyn och delaktighet
- Utvärdering och fortsatt utveckling
- Underlag för lärande
- Underlag för olika samtal

Demokrati och inflytande

- Hur får vi barnen delaktiga?
- Hur kan vi göra för att respektera deras åsikter och tankar?
- Hur skapar vi ett klimat som tillåter tänkande och olikheter?
- Hur får vi kreativa, fantasifulla och ifrågasättande barn?
- Vilka strategier och tankar har dessa barn?
- Hur tar vi tillvara på läroprocesserna hos våra barn?

Reflektion

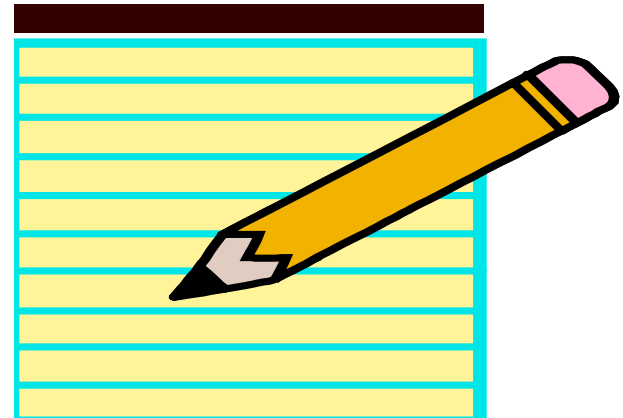
- Ett sätt att tänka bakåt för att diskutera framåt.
- Händelser från barngruppen får betydelse för utvecklingen.
- Mindre förmedling av kunskaper, mer lyssnade och utmaningar till barnen för att utveckla deras egen förståelse.
- Reflektion är inga sanningar utan mer som pågående tankeprocesser.
- Gemensamma reflektioner skapar förståelse som är föränderlig.

Förståelsen för sin egen utveckling

- Reflektera och samtala om all dokumentation. Ta ner den från väggen och ha den som underlag vid möten i förskolan.
- Dela upp barnen i mindre grupper.
- Du kan inte veta vad barnen kommer att reflektera om men du ska veta vad du har för syfte med att reflektera.
- Lyssna mer än du talar själv. Barnen kommer att få syn på sina egna och andras läroprocesser. De kommer också att upptäcka att det är olika.

Reflektion

- En skicklig pedagog som reflekterar över sig själv uppfattar inte barns koncentrationssvårigheter och bristande intresse som en defekt hos barnet utan som en brist i den egna förmågan att konstruera en pedagogisk praktik som stimulerar alla barn.....

Vikten av reflektion

- Vad ser jag? (subjektiv upplevelse)
- Varför händer detta? (tolkning)
- Hur ser barnens lärprocesser ut?
- Hur utvecklas barnen, enskilt och i grupp?
- Varför gör jag som jag gör? (analys)
- Har vi pedagoger i gruppen olika förståelse?
- Ser vi olika saker? Hur kommer det sig?
- Hur går vi vidare? (mångfald och möjligheter)

Min självvärdering

- Vad har jag erbjudit?
- Är jag nöjd med mitt erbjudande?
- Vad har jag reflekterat över?
- Vad kan jag förbättra för att underlätta lärandet hos barnen?
- Vad har jag lärt mig?

Individuella utvecklingsplaner, Iup

Risker

- Fokuserar på barnets brister
- Barnet bedöms utifrån vad man förväntar sig att barn ska kunna vid en viss ålder
- Skapar individuella uppnåendemål för barnet

Möjligheter

- Varje barns behov, förutsättningar och intressen blir synligt
- Pedagogerna kan anpassa verksamheten utifrån varje barns förutsättningar
- Ökat inflytande för barn och föräldrar

Två huvudtyper av bedömningar i Iup

1. Frågor ställs om t.ex. barnets språkliga, motoriska, emotionella, sociala och kognitiva utveckling.

Hur barnet anpassar sig till rutinsituationerna och olika dagliga aktiviteter.

”Pedagogen talar om hur barnet följer utvecklingen och att deras beteende är åldersrelaterat och adekvat för åldern”

(Ingela Elfström, 2005)

2. Fokuserar mer på verksamheten. Barnet ses i relation till det sammanhang och de erbjudanden som ges i förskolan. Uppmärksamheten riktas inte enbart mot det enskilda barnet utan också mot barngruppen, pedagogerna och den förskolemiljön.

” Genom frågorna om hur, när, i vilka situationer barnet visar sina styrkor och förmågor och vad det gör framträder tydligare ett mer aktivt barn, där man inte bara prickar av när man uppnått en viss färdighet eller kunskap.

(Ingela Elfström 2005)

Om ni har individuella utvecklingsplaner.....

.... hur använder ni då kunskapen som samlats in om varje barn?

- En grund för samtal med föräldrar?
- En grund för att utvärdera verksamhetens kvalitet, d.v.s. det ni har erbjudit barnen så att barnen kan sträva mot målen?
- En grund för att genom den information ni har förändra verksamheten så den passar alla våra olika barn?

Från läroplan till utvecklingssamtal

- Förmågor kopplade till strävansmålen med formulerade utvecklingskriterier
- Pedagogisk dokumentation
- Berättelsen om barnet (Portfolio, Barnets pärm, "Barnets kunskapsarkiv")
- Utvecklingssamtal

När vi säger något om ett barn säger vi samtidigt något om den pedagogiska verksamhet vi erbjuder.

***Ett koncentrerat barn befinner sig i en verksamhet med något att koncentrera sig på.
Ett okoncentrerat barn befinner sig i en verksamhet med lite att koncentrera sig på för detta barn.***

Ett passivt barn befinner sig i en verksamhet med lite att vara aktiv med för detta barn.